

Հայաստանի կենսաբ. հանդես, 3 (74), 2022

ԱՐԳԱՍԱԲԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

Լրացավ վաստակաշատ գիտնական, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտի գիտական ղեկավար, կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ժիրայր Վարդանյանի 70-ամյակը

Ժիրայր Վարդանյանը ծնվել է 1952 թ. օգոստոսի 28-ին Վայոց Ձորում Եղեգնաձոր ավանում:

Բարձր առաջադիմությամբ ավարտելով Եղեգնաձորի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը՝ 1970թ. ընդունվում է հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտ: Ինստիտուտում ուսանելու տարիներին Ժիրայրն աչքի է ընկնում գերազանց առաջադիմությամբ և ակտիվ հասարակական կյանքով: Նա 3-րդ կուրսից արժանանում է Թախտաջյանի անվան կրթաթոշակի:

Բուհն ավարտելուց հետո Ժ. Վարդանյանն ընդունվում է ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտ ասպիրանտուրան: Թեկնածուական ատենախոսությունը պաշտպանելով է 1980թ. և ակտիվորեն ներգրավվում ինստիտուտի գիտական ու հասարակական գործունեության ոլորտում:

1982թ. Ժ. Վարդանյանն ընտրվում է «Ծառագիտության» բաժնի վարիչի պաշտոնում: Լինելով բավական երիտասարդ՝ նա ղեկավարում է այդ գիտական ստորաբաժանումը որպես բանիմաց և կայացած գիտնական:

Իր բազմամյա գիտական գործունեության արդյունքներն ամփոփում է որպես դոկտորական ատենախոսություն և 1990 թ. պաշտպանում է ԽՍՀՄ ԳԱ Գլխավոր բուսաբանական այգու Մասնագիտական խորհրդում: 2002թ. Ժ. Վարդանյանին շնորհվում է պրոֆեսորի գիտական կոչում: 2010թ. ընտրվում է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ «Բուսաբանություն» մասնագիտությամբ:

Նրա հետազոտությունների արդյունքներն ամփոփված են ավելի քան 170 գիտական աշխատություններում, այդ թվում՝ 13 մենագրություններում ու դասագրքերում՝ հրատարակված տարբեր միջազգային և հանրապետական գիտական հանդեսներում: Գիտական մեծ արժեք է ներկայացնում «Деревья и кустарники Армении в природе и культуре» մենագրությունը (Ե., 2003թ.), որը եզակի աշխատություն է Հայաստանի ծառաբույսերի ուսումնասիրության ոլորտում:

2010թ. լույս է տեսել «Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր Գիրք»-ը, որի ակտիվ նախաձեռնողներից ու համահեղինակներից է Ժ. Վարդանյանը:

2012թ.-ին Ժ. Վարդանյանի կողմից հրատարակվել է «Научные основы интродукции древесных растений в Армении» ծավալուն մենագրությունը, որում ամփոփված են Հայաստանի բուսաբանական այգիներում ծառաբույսերի ներմուծման և կլիմայավարժեցման բազմամյա արդյունքները:

Պրոֆեսոր Ժ. Վարդանյանի վերջին մենագրությունները նվիրված են գեղազարդ ծառաբույսերին (Ե., 2015) և Հայաստանում ծառաբույսերի աճեցման ու գեղազարդ տնկարկների ստեղծման առանձնահատկություններին (Ե., 2020):

Գիտակազմակերպական գործունեությունը դրսևորվել է դեռևս երիտասարդ տարիքում՝ ինստիտուտի ծառագիտության բաժնի վարիչի, գիտության գծով փոխտնօրենի և հատկապես տնօրենի պաշտոններում (2005-2019 թթ.) աշխատելիս: Նա կարողացավ միավորել կոլեկտիվի ջանքերը՝ ինստիտուտը պատշաճ ներկայացնելու հանրապետության ԳԱԱ-ում և վերադաս ատյաններում:

Ժ. Վարդանյանի անմիջական նախաձեռնությամբ 2017թ.-ին ինստիտուտն անվանակոչվեց ականավոր բուսաբան, ակադեմիկոս Արմեն Թախտաջյանի անվամբ, որն անկասկած մեծ հեղինակություն, միջազգային ճանաչում է բերում ինստիտուտին:

Վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում վերականգնվել և ընդլայնվել է ինստիտուտի միջազգային համագործակցության շրջանակը. կնքվել են նոր պայմանագրեր ԱՊՀ և մի շարք Եվրոպական երկրների առաջատար գիտական հաստատությունների հետ՝ ՌԳԱ Մոսկվայի ակադ. Ն.Վ. Տիցինի անվան գլխավոր բուսաբանական այգի, ակ. Վ.Լ. Կոմարովի անվան Սանկտ Պետերբուրգի բուսաբանական ինստիտուտ, Բեռլինի բուսաբանական այգի և բուսաբանական թանգարան, Քեմբրիջի համալսարան և Զյուլ- թագավորական բուսաբանական այգիներ և այլն:

Ժ. Վարդանյանի նախաձեռնությամբ ՀՊԱՀ-ում 2003թ. ստեղծվեց անտառագիտության ամբիոն, որը համակարգում է «Անտառային տնտեսություն և բնակավայրերի կանաչապատում» մասնագիտությունը: Նա ակտիվորեն նպաստել է այդ ոլորտի համար բարձրորակ մասնագետների պատրաստմանը: Նրա կողմից 2005 թ. հրատարակվել է «Ծառագիտություն» բուհական դասագիրքը:

Ժ. Վարդանյանն ակտիվ մասնակցություն ունի բնապահպանական ոլորտին վերաբերող միջազգային համագործակցության աշխատանքներին: Երկար տարիներ եղել է ՀՀ Բնապահպանության նախարարության կոլեգիայի անդամ, ինչպես նաև տարբեր գիտական հանդեսների խմբագրական կոլեգիաների («Հայաստանի կենսաբանական հանդես», «Թախտաջյանի») անդամ: Նա հանդիսանում է «Կենսաբազմազանության և լանդշաֆտների պահպանության միավորում» ՀԿ-ի նախագահ, հայկական և ռուսական բուսաբանական ընկերությունների անդամ է, ԱՊՀ երկրների Բուսաբանական այգիների խորհրդի անդամ:

Ժ. Վարդանյանը մասնակցել է շուրջ 40 միջազգային կոնֆերանսների և գիտաժողովների աշխատանքներին և հանդես եկել զեկուցումներով, Դենդրոլոգների և անտառագետների Համաշխարհային կոնգրեսներին, Բուսաբանական այգիների միջազգային ասոցիացիայի համաժողովներին և այլն:

Ժ. Վարդանյանի նախաձեռնությամբ կազմակերպվել են միջազգային գիտաժողովներ Նվիրված Հայաստանում բուսաբանական գիտության զարգացման արդիական խնդիրներին (2008, 2010, 2015) և ակադեմիկոս Ա.Լ. Թախտաջյանի 100-ամյա տարելիցին (2010թ.):

Նա 1998թ.-ից անընդմեջ ղեկավարում է ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտում գործող ատենախոսությունների պաշտպանության մասնագիտական խորհուրդը: Ժ. Վարդանյանի ղեկավարությամբ պաշտպանել և կենսաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան են ստացել 15 ասպիրանտ և հայցորդ:

Գիտության զարգացման գործում ունեցած նշանակալի ավանդի համար Ժ. Վարդանյանն արժանացել է տարբեր պարգևների, այդ թվում՝ պետական պարգևի՝ Անանիա Շիրակացու մեդալի:

Վաստակաշատ գիտնական և մանկավարժ, գիտության հմուտ կազմակերպիչ, ակտիվ հասարակական գործիչ, հայրենասեր և սկզբունքային պրոֆեսորը ներկայումս էլ պատասխանատվության բարձր զգացումով, իրեն բնորոշ սկզբունքայնությամբ, ազնվությամբ և նվիրումով շարունակում է գիտամանկավարժական ու ստեղծագործական շնորհաշատ գործունեությունը՝ նպաստելով բուսաբանության ոլորտի համար բարձրորակ մասնագետների պատրաստմանը և հանրապետության Էկոլոգիական վիճակի բարելավմանը:

**ՀՀ ԳԱԱ Բնական գիտությունների բաժանմունք
ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտ**